

Naslov članka/Article:

Pouk slovenščine na daljavo v osnovni šoli:
primer obravnave lutkovne uprizoritve Romeo in
Julija po dramski predlogi Williama Shakespearja

*Slovenian Language Lessons at a Distance in Primary School:
Example of Discussing the 'Romeo and Juliet' Puppet Show
based on the Play by William Shakespeare*

Avtor/Author:

Vanja Kavčnik Kolar

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Slovenščina v šoli št. 3/2020, letnik 23

ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2020

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

Pouk slovenščine na daljavo v osnovni šoli: primer obravnave lutkovne uprizoritve *Romeo in Julija* po dramski predlogi Williama Shakespeara

Slovenian Language Lessons at a Distance in Primary School: Example of Discussing the 'Romeo and Juliet' Puppet Show based on the Play by William Shakespeare

Izvleček

Ključne besede:
slovenščina, pouk na daljavo
z vključevanjem sodobne
tehnologije, dramatika,
William Shakespeare,
formativno spremljanje

V prispevku najprej povzamemo osnovna didaktična priporočila za pouk na daljavo pri slovenščini s poudarkom na dejavnostih branja, pisanja, pogovarjanja in govornega nastopanja ter poslušanja (z gledanjem). Nato predstavimo primer obravnave lutkovne uprizoritve dramskega besedila *Romeo in Julija* avtorja Williama Shakespeara pri pouku na daljavo v 9. razredu osnovne šole z vključevanjem sodobne tehnologije (tj. z uporabo računalnika, videokonferenčnih orodij, spletnih vsebin ipd.). Prikažemo, kako lahko učence in učenke ob upoštevanju operativnih ciljev in standardov znanja iz Učnega načrta Slovenščina spodbujamo, da svoje poznavanje dramskega besedila *Romeo in Julija* (po odlomkih) nadgradijo in poglobijo še z ogledom lutkovne uprizoritve na spletu ter po kriterijih uspešnosti ovrednotijo svoj učni dosežek.

Abstract

Keywords:
Slovenian Language, distance
lessons incorporating modern
technology, dramaturgy,
William Shakespeare,
formative assessment

The article begins by summing up the basic didactic recommendations for Slovenian Language lessons at a distance, focusing on the activities of reading, writing, discussing, oral presentation, and listening (while watching). Afterwards, it presents an example of discussing the staging of the dramatic text by William Shakespeare *Romeo and Juliet* as a puppet show during distance lessons in the 9th grade of primary school by incorporating modern technology (i.e. using the computer, video conferencing tools, online contents, etc.). It demonstrates how pupils can be encouraged, while taking into account the objectives and target knowledge of the Slovenian Language Curriculum, to build on their knowledge of the dramatic text *Romeo and Juliet* (by excerpts), to deepen it further by watching its staging as a puppet show online, and to assess their learning achievement according to the performance criteria.

1 Uvod

V času epidemije COVID-19 smo se v Sloveniji znašli pred novo okoliščino – spremenilo se je učno okolje. Šolske učilnice je zamenjalo digitalno učno okolje. Razmere so hotele, da si je bilo treba (pogosteje kot sicer) zastavljati vprašanje, kako v teh spremenjenih okoliščinah načrtovati pouk slovenščine, kako ohraniti stik učencev in učenk s slovenščino, kako vzdrževati do sedaj doseženo raven znanja in jih spodbujati k samostojnemu delu doma, jih motivirati ipd. Hkrati je bilo pomembno, da v čim večji možni meri zagotovimo (glede na razpoložljive tehnične možnosti), da bi ohranili sodelovalni vidik pouka še naprej, da bi učenci in učenke lahko predstavljali svoje znanje drug drugemu, si ga izmenjevali, ga dopolnjevali ter da bi se sporazumevali in sodelovali drug z drugim na spletu.

2 Izobraževanje na daljavo pri slovenščini

Sodobna tehnologija in tehnologije svetovnega spleta pomagajo učiteljem podpirati posameznike v procesu razvijanja znanja ter omogočajo oblikovanje učnega okolja, usmerjenega k učečemu posamezniku. Uveljavljanje značilnosti sodobnega pouka v šolski praksi je pomemben dejavnik uspešnosti učenk in učencev pri usvajanju znanj in spretnosti, zato velja težiti k uresničevanju le-teh tudi pri učenju na daljavo. Sodobni pristopi poudarjajo, da je treba »učiti ustvarjati, obdelovati in razvrščati kompleksne informacije, misliti sistematično in kritično, se odločati na podlagi presojanja različnih dejstev, si zastavljati produktivna vprašanja o različnih temah, biti kreativen, fleksibilen in zmožen prepoznavati oz. reševati realne probleme sveta« (Dumont in Instance 2013: 27 v Rožman Krivec 2018: 1).

V spletni učilnici ZRSŠ za osnovno šolo smo objavili več dokumentov, s katerimi smo podprli strokovno delo učiteljev in učiteljic v spremenjenih razmerah. Izhajali smo iz tega, da naj bodo delo z besedili in druge dejavnosti ter naloge, ki jih načrtujemo za učenje na daljavo, čim bolj prilagojeni temu, kar so učenci in učenke vajeni/-e delati pri pouku v šoli.

2.1 Razvijanje sporazumevalne zmožnosti pri pouku na daljavo z različnimi dejavnostmi

Temeljni cilj pouka slovenščine tudi pri delu na daljavo ostaja glede na Učni načrt Slovenščina (v nadaljevanju: UN) nespremenjen. Pouk na daljavo naj zato razvija in poglob-

lja vse štiri dejavnosti, na katerih temelji razvijanje sporazumevalne zmožnosti pri učencih in učenkah tudi sicer: z branjem ter poslušanjem in gledanjem (npr. TV-oddaj, gledaliških predstav ipd.) naj sprejemajo tako neumetnostna kot književna besedila (ki so predpisana v UN za posamezni razred) ter se s pisanjem in pogovarjanjem o in ob njih kritično oz. (po)ustvarjalno odzovejo.

Možnosti za pogovarjanje o in ob besedilih je pri slovenščini veliko: govorni nastopi, učni pogovori o vsebinah iz jezika in književnosti, izmenjava mnenj po različnih elektronskih medijih ... Z govornim nastopom lahko uresničujemo različne cilje iz književnosti in jezika, z učnim pogovorom pa poleg omenjenega uresničujemo tudi cilje uradnega pogovarjanja in druge cilje dvosmernega sporazumevanja: v za slovenščino značilnem učnem jeziku se pogovarjamo o vsebinah predmeta slovenščina, z vsemi načeli pogovarjanja, ki so zapisana v UN za posamezni razred, upoštevanjem vrste in zgradbe pogovora ..., povezujemo lahko jezik in književnost, terminologijo, pravorečje ipd., ugotovimo predznanje učencev in učenk, preverimo zapornitev dejstev in razumevanje pojmov, ponovimo snov, ugotovimo, kaj je učenec in učenkam nerazumljivo, kakšna so njihova stališča ipd. Na ta način lahko učence in učenke tudi usmerjamo in jim pomagamo, da znanje povezujejo med seboj in z že usvojenim.

Zmožnost pogovarjanja, poslušanja (in gledanja), govorjenja, branja in pisanja preverjamo in ocenjujemo skladno s cilji in standardi znanj v UN za posamezni razred. Ob različnih besedilih vrednotimo poimenovalno, skladijsko, pravopisno, slogovno in metajezikovno zmožnost učencev in učenk, ob govornem nastopanju in pogovarjanju pa še njihovo pravorečno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja (UN 2018: 75).

2.2 Didaktični pristopi pri pouku slovenščine na daljavo

Naloga za vodeno učenje na daljavo oblikujemo tako, da lahko učenci in učenke s svojo aktivnostjo razvijajo in gradijo znanje pri jeziku in književnosti, poglobljajo razumevanje ter da si med učenjem sami/-e postavljajo vprašanja in iščejo odgovore. Če je mogoče, naj učenci in učenke sooblikujejo tudi namene učenja in kriterije uspešnosti. S pravočasno in na dokaze o učenju usmerjeno povratno informacijo jih vodimo skozi razmisleke o lastnem učenju (npr. kaj so naredili dobro, kaj je treba izboljšati in kako ipd.), da bodo dosegli tiste kriterije uspešnosti, ki jih še niso. Tako bodo lahko tudi sami/-e vrednotili/-e svoje znanje. Podpiramo jih pri tem, kako naj načrtujejo svoje učenje (ob upoštevanju vseh zelo

različnih okoliščin v omenjenih spremenjenih razmerah), jih usmerjamo k razmišljanju o uporabljenih učnih strategijah (npr. kako so se učili, kaj jim je pomagalo pri učenju in kaj ne, kako bi svoje učenje lahko izboljšali ipd.).

Pomembno je izpostaviti, da moramo biti pri pouku slovenščine na daljavo še bolj pozorni na to, kako se učenci in učenke počutijo (se npr. počutijo uspešni/-e pri svojem delu za šolo) ter kako jih voditi, da ostanejo motivirani skozi celoten proces usvajanja, poglobljanja, utrjevanja, preverjanja in ocenjevanja znanja. Delo pri pouku na daljavo naj bo zato vodeno na način, da bodo učenci in učenke konkretno vedeli/-e, kaj morajo opraviti in kako to naredijo (jasna, razumljiva navodila) ter do kdaj (točno določen časovni okvir za oddajo naloge oz. dokaza o učenju).

Dokazi o učenju so lahko različni, npr.:

- beležke/zapiski/spletna mapa, ki jih ustvarjajo učenci pri delu z učbenikom, i-učbenikom, delovnim zvezkom, berilom, z reševanjem različnih učnih listov ipd.;
- izdelki, povezani s poslušanjem (in gledanjem) različnih besedil, npr. radijskih oddaj, TV-oddaj, gledaliških in lutkovnih predstav na spletu ipd.;
- izdelki, povezani z branjem ter izkazovanjem bralnega razumevanja in odzivov na prebrano, npr.: časopisnega članka, izbranega besedila iz poljudnoznanstvene revije ali knjige, prebranega književnega besedila v skladu z vrstami besedil in vsebinami za posamezni razred v UN;
- izdelki, povezani s poustvarjanjem ob/o branju/gledanju/poslušanju književnih besedil; drugi izdelki, ki lahko nastanejo z namenom razvijanja recepcijske zmožnosti pri književnih besedilih ali zmožnosti branja in pisanja pri jeziku, npr. pisno preverjanje znanja za sošolce, plakat/film/fotografija/zloženka o neki temi ipd.;
- zbiranje povratnih informacij v zvezi z učenjem ipd.

3 Obravnava dramskih besedil pri književnosti v osnovni šoli

Dramsko besedilo je sestavljeno iz dveh vrst besedila: iz dialoga oz. glavnega besedila in didaskalij oz. stranskega besedila. Ta formalna značilnost dramskega besedila, to je menjavanje dveh vrst besedila, pa manj izkušenemu bralcu otežuje bralni proces, saj preusmerja pozornost in razbija lok zgodbe. Drugi, še odločilnejši dejavnik, je sama struktura dramskega dialoga, ki mora zaradi

odsotnosti fiktivnega bralca, ki komentira dogajanje in usmerja bralca v proznih besedilih, drugače vzpostaviti fiktivni svet. Nastopajoče osebe so v drami zato vzpostavljene kot subjekti, ki se v direktnem govoru predstavljajo same. V tem je tudi bistvena razlika med notranjo strukturo dialoga v drami in romanu /.../. (Pezdirc Bartol 2008: 150).

»Dramska besedila živijo dvojno življenje: na eni strani pripadajo literaturi in se pustijo bralcem oživljati z branjem /.../, na drugi strani so del uprizoritvenih umetnosti, kjer pred publiko oživijo v čutno dojemljivi obliki.« (Podbevšek 2012: 249). »Na odru se prepletata vidna (gibanje igralcev, scenografija, lučno oblikovanje, mizanscena, kostumi ipd.) in slušna (govor igralcev, glasba ipd.) komponenta, rezultat njunega prepleta pa je povsem novo estetsko doživetje, ki mu je izpostavljen gledalec, poleg tega pa »ves čas sledi tudi dogajanju v avditoriju.« (Pezdirc Bartol 2010: 133).

Sodobni pristopi k dramskemu besedilu vedno bolj poudarjajo tudi gledališko dimenzijo dramskega besedila, kar je razvidno iz novejših didaktično-metodičnih priročnikov, kot so npr. *Od drame h gledališču v učilnici* Marjana Štrancarja (2002), *Igra videza* Vide Medved Udovič (2000), *Poglavja iz didaktike književnosti* Bože Krakar Vogel (2004). Najpogostejše dejavnosti v šoli, ki povezujejo obe obliki eksistiranja drame, so: 1) glasno branje v razredu z razdelitvijo vlog; 2) uprizoritev v razredu, pri čemer se učenci seznanjajo z različnimi znakovnimi sistemi in gledališkimi konvencijami; 3) ogled videoposnetka uprizoritve in 4) skupen ogled uprizoritve v gledališču. (Pezdirc Bartol 2008: 155).

3.1 Model za obravnavo lutkovne uprizoritve pri pouku na daljavo

Prikazani primer se navezuje na dejavnosti, ki so povezane s poslušanjem (in gledanjem) lutkovne uprizoritve, ter nadgrajuje in pogloblja vsebine, ki so jih učenci in učenke spoznali z branjem odlomka/odlomkov iz dramskega besedila *Romeo in Julija* avtorja Williama Shakespearja. Osredotoča se na doseganje več operativnih ciljev iz UN, ki so zapisani v poglavjih *Gledališče, radijska igra in film*, *Prvine književnega besedila*, *Razvijanje recepcijske zmožnosti s pisanjem in govornim nastopanjem*, *Razvijanje dvosmernega sporazumevanja*, *Razvijanje jezikovne in slogovne zmožnosti in Razvijanje metajezikovne zmožnosti* (UN 2018: 33–37, 39–45) ter celostno dopolnijo operativni cilj *Učenci in učenke poznajo književnika Williama Shakespearja in njegovo delo* (UN 2018: 47).

Obravnavo ogleda lutkovne uprizoritve pri pouku na daljavo smiselno prilagodimo okoliščinam pouka na daljavo

ter zanimanjem učencev in učenk. V procesu spoznavanja medijske realizacije dramskega besedila *Romeo in Julija* učenci in učenke razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja uprizoritve (in s tem posredno tudi izhodiščnega dramskega besedila), jo razčlenjujejo, po razčlenjevanju pa sintetizirajo spoznanja ter izražajo vrednostne sodbe o njej, jih utemeljijo in tvorijo (po) ustvarjalna besedila. Pri vseh omenjenih dejavnostih postopoma spoznavajo, da je uprizoritev samostojno umetniško delo, ki dramsko besedilo aktualizira in ga postavlja v nove kontekste ter tako še dodatno obogati izkušnjo, ki so jo učenci in učenke pridobili z branjem odlomka/odlomkov iz dramskega besedila.

Učenci in učenke naj ob srečevanju z dramskim besedilom v gledališki/lutkovni predstavi *Romeo in Julija* (in obratno) razvijajo vse sporazumevalne dejavnosti. Damo jim navodilo, da si ogledajo predstavo na spletu, na TV ... **Ob prvem**

ogledu si učenci in učenke ustvarijo prve vtise o uprizoritvi. Pozorni naj bodo, kaj je pritegnilo njihovo pozornost, česa morda ne razumejo najboljše, zapišejo si lahko kakšno vprašanje za učitelja oz. učiteljico. **Ob ponovnem ogledu** jih lahko na osnovi njihovih vprašanj usmerimo v razmišljanje o elementih, ki so jih sami spregledali, in v povezovanje s svojimi izkušnjami. Vodimo jih, da opazujejo avtonomnost in hkrati medsebojno prepletenost dramskega besedila (izhajajoč na odlomku/odlomkih, ki ga/jih poznajo) z lutkovno uprizoritvijo. Učence in učenke usmerimo tudi v spremljanje svojega poslušanja/gledanja, saj jim s tem damo možnost, da spoznavajo, kako njihove dejavnosti pred poslušanjem/gledanjem, med njim in po njem pomembno vplivajo na njihovo doživljanje, razumevanje in vrednotenje uprizoritve *Romeo in Julija*.

Nekaj predlogov za obravnavo omenjene lutkovne uprizoritve prikazuje spodnja razpredelnica.

Učne dejavnosti za učence in učenke, ki izhajajo iz operativnih ciljev (povzeto po UN, str. 33–37, 39–45)	Dokazi o učenju, ki izhajajo iz učnih dejavnosti
<p>- Pred ogledom uprizoritve: preverjanje predznanja, npr. kaj že vem o lutkovnih predstavah, gledališču, tragediji, zgodbi o Romeu in Juliji in različnih medijskih aktualizacijah le-te, odlomku/odlomkih, ki smo ga/jih brali v šoli, avtorju Williamu Shakespearju ipd.</p> <p>- Ogled uprizoritve <i>Romeo in Julija</i> v celoti na povezavi http://www.lgl.si/si/predstavitveni-video.</p> <p>- Dejavnosti po prvem ogledu uprizoritve: Učenci in učenke izrazijo svoje doživljanje vidnega in slišnega v uprizoritvi.</p> <p>- Dejavnosti po ponovnem ogledu: Učenci in učenke na osnovi vprašanj učitelja/učiteljice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • samostojno (ali s pomočjo vprašanj) govorijo o uprizoritvi, npr. obnovijo dogajanje (podrobno in strnjeno), predstavijo razmerja med dramskimi osebami, ločijo glavno in stransko dogajanje, ločijo glavne motive od stranskih, ločijo glavne književne osebe in stranskih, predstavijo izbrano osebo, izrazijo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin v uprizoritvi ter izpostavijo njihovo vlogo, prepoznajo prvine gledališke/lutkovne predstave (dejanja/prizore, lutke/vloge, sceno, rekvizite, luč/osvetlitev, zvočno opremo), z navajanjem značilnosti gledališke/lutkovne predstave izražajo svoje razumevanje književne perspektive; • znajo svoje znanje o prvinah gledališke/lutkovne predstave ustrezno uporabiti pri svojih interpretativnih odzivih; • uporabljajo literarnovedne pojme; • presoajo učinek jezikovnih prvin v gledališki/lutkovni predstavi; • svoja spoznanja in sodbe primerjajo s sošolci in sošolkami ter jih utemeljijo tako, da se sklicujejo na uprizoritev; • s poustvarjalnim pisnim tvorjenjem pokažejo zmožnost doživljanja in razumevanja vidnega in slišnega v uprizoritvi (npr. piše nadaljevanje zgodbe o Romeu in Juliji) in na podlagi sprotnih povratnih informacij izboljšujejo svoje delo (v skladu z navodili učitelja/učiteljice); • v poustvarjalnem govornem nastopu predstavijo svoje poustvarjalno besedilo. <p>- Dejavnosti po obravnavi književnih vsebin: Učenci vrednotijo kakovost in učinek pridobljenega vsebinskega, procesnega znanja in jezikovnega znanja.</p>	<p>Učenci/učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zberejo misli o svojem predznanju npr. s strategijo VŽN; • si ogledajo lutkovno uprizoritev; • izražajo svoje prve vtise o vidnem in slišnem o njej – pisno in ustno; • se o njej pogovarjajo tako, da sodelujejo v vodenem razgovoru z učiteljem/učiteljico; • rešujejo različne naloge, s pomočjo katerih izražajo doživljanje, razumevanje, razčlenjevanje, povzemanje, primerjanje, vrednotenje vidnega in slišnega v uprizoritvi; • uporabljajo temeljne literarnoteoretične pojme in se zavedajo njihove uporabnosti pri izražanju lastnega doživljanja, razumevanja, vrednotenja uprizoritve kot celote; • zastavljajo svoja vprašanja o uprizoritvi in odgovarjajo na vprašanja sošolcev – izmenjujejo mnenja po različnih elektronskih medijih ...; • utemeljujejo svoje mnenje s sklicevanjem na uprizoritev; • napišejo pisni sestavek – npr. nadaljevanje zgodbe o Romeu in Juliji; • ga na podlagi povratne informacije učitelja/učiteljice izboljšajo, če je treba; • utemeljujejo svoje mnenje s sklicevanjem na predstavo; • dajejo povratne informacije sošolcem/sošolkam o njihovem delu; • samostojno ovrednotijo svoje samostojno učenje.

3.2 Kako naj poteka preverjanje znanja pri pouku slovenščine na daljavo

Preverjanje znanja ima vlogo diagnosticiranja predznanja učencev ter sprotne spremljanja, kako učenci in učenke usvajajo znanje. Načrtujemo ga tako, da lahko učenci in učenke izkažejo svoje (različno) predznanje ter spremljajo svoj napredek pri učenju jezika in književnosti. Pri tem moramo pri pouku na daljavo upoštevati tudi različne tehnične in druge možnosti učencev in učenk. Učence vnaprej seznanimo, na kakšen način bomo preverjali znanje, in jim na dovolj razumljiv način predstavimo kriterije uspešnosti ali jih oblikujemo skupaj z njimi.

Učitelj oz. učiteljica naj učencu oz. učenki daje povratne informacije, spodbuja naj njegovo/njeno samovrednotenje

pri doseganju ciljev in standardov znanja, pomaga naj mu/ji načrtovati delo in razvijati zmožnost učenja učenja. Njegovo/njeno doseganje ciljev naj preverja med usvajanjem novih ciljev ter po zaključenem učnem sklopu in pred ocenjevanjem (UN 2018: 75).

Zmožnost recepcije umetnostnega besedila pri učencih in učenkah preverjamo in ocenjujemo tako, da vrednotimo njihove odgovore, s katerimi le-ti dokazujejo zmožnost samostojnega razumevanja in vrednotenja umetnostnega besedila v skladu s cilji in standardi znanja v učnem načrtu (UN 2018: 76). V nadaljevanju predstavljamo predlog za izvedbo preverjanja znanja v sklopu obravnave književnosti, ki temelji na ogledu uprizoritve *Romeo in Julija*, in izhaja iz namenov učenja in kriterijev uspešnosti pri pouku na daljavo.

Nameni učenja	Kriteriji uspešnosti
Po prvem ogledu uprizoritve <i>Romeo in Julija</i> povem, kako sem jo doživel/-a.	Uspešen/Uspešna sem, ko izrazim svoje doživljanje uprizoritve: <ul style="list-style-type: none"> • povem, kaj mi je bilo všeč in kaj ne; • povem, kaj je name delovalo pozitivno in zakaj; • povem, ali me je med ogledom kaj razjezilo, prestrašilo, razžalostilo, spravilo v nelagodje ...; • predstavim svoje videnje scene, lutk, svoje doživljanje glasbene opreme ...; • povem, česa morda nisem najbolje razumel/-a; • ...
Po ponovnem ogledu ustno predstavim dramsko/lutkovno osebo, ki jo izberem sam/-a.	Uspešen/Uspešna sem, ko: <ul style="list-style-type: none"> • predstavim dramsko osebo; • povem, iz katerega okolja prihaja in po čem to prepoznam; • opišem njen zunanji videz; predstavim njen značaj in to utemeljim; • povem, kako se obnaša do drugih in to utemeljim; • izrazim svoje mnenje o tej osebi. • ...
Ustno predstavim strnjeno obnovo uprizoritve.	Uspešen/Uspešna sem, ko: <ul style="list-style-type: none"> • s svojimi besedami predstavim vsebino uprizoritve; zaporedje dogodkov mora biti takšno kot v lutkovni predstavi; • predstavim kraj in čas dogajanja; • navedem, s katerim dogodkom se dogajanje zaplete in zakaj, katere osebe so vključene in kako se zaplet stopnjuje; • povem, s katerim dogodkom se dogajanje začne razpletati in zakaj ter kakšen je konec; • besedilo predstavim v pretekliku ali v sedanjiku, • tvorim pomensko in oblikovno ustrezne povedi; • govorim knjižno in razločno; • znam vse besede pravilno izgovoriti (s pravim poudarkom); • ...
Ustno predstavim nadaljevanje zgodbe o <i>Romeu in Juliji</i> .	Uspešen/Uspešna sem, ko: <ul style="list-style-type: none"> • s svojimi besedami predstavim nadaljevanje predstave tako, da je vsebinsko smiselno in logično povezano s koncem izvirne zgodbe; • vključim kakšen nov zaplet: razmislim, s katerim dogodkom se dogajanje na novo zaplete in zakaj, katere osebe so vključene in kako se zaplet stopnjuje; • povem tudi, s katerim dogodkom se novo dogajanje začne razpletati in zakaj ter kakšen je konec; • besedilo povem v pretekliku ali v sedanjiku; tvorim pomensko in oblikovno ustrezne povedi; • govorim knjižno in razločno; • znam vse besede pravilno izgovoriti (s pravim poudarkom); • ...

4 Sklep

Tudi učenje na daljavo je kljub podpori sodobne tehnologije v svoji osnovi »v učenje usmerjen« pristop in ne »v tehnologijo usmerjen« pristop. Postavlja se vprašanje, kako uporabiti sodobno tehnologijo za spodbujanje učenja, da bo raba le-te pri pouku smiselna in učinkovita. Predlagamo, da naj napotki za delo z učenci in učenkami v osnovi temeljijo na tiskanih gradivih za slovenščino, ki jih učenci in učenke že imajo doma (npr. na delovnih zvezkih, tiskanih učbenikih, berilih, zapiskih v zvezkih, revijah, časopisih, knjigah ...). V pouk lahko po potrebi in smiselno vključimo še kakovostne e-vsebine (npr. e-gradiva, e-knjige, e-učbenike, spletne slovarje in druge jezikovne priročnike ...) ter kakovostne vsebine na spletu in v drugih medijih (npr. spletne povezave do lutkovnih ali gledaliških predstav, otroških in mladinskih TV-oddaj, radijskih iger, igranih ali dokumentarnih filmov ipd.). Tako poskrbimo za dodatne spodbude za učenje in tako omogočimo učencem in učenkam, da pridobijo kompleksnejše in bolj kakovostno znanje, kot je to razvidno iz predstavljenega primera obravnave uprizoritve po dramski predlogi *Romeo Julija*.

Strokovni izziv za učitelja oz. učiteljico slovenščine je, kako naj z osebnimi pristopi in zanimivo motivacijo navduši učence in učenke za ohranjanje stika s slovenščino pri pouku na daljavo in za poglobljeno spoznavanje jezika in književnosti. Zdi se, da je to zaradi odsotnosti dvosmerne komunikacije »v živo« zahtevnejše kot sicer. Primerna je metoda sodelovalnega poučevanja in učenja z dejavnostmi v raznih spletnih učnih okoljih, kot so forum, klepetalnica, uporaba anket ali drugih odzivnih sistemov za razne oblike preverjanja, videokonferenca za sodelovalno učenje v povezavi z učenci in učenkami drugih šol, uporaba družabnih omrežij ipd. (UN 2018: 76–77). O konkretnih izbirah pa lahko presodi samo učitelj/-ica sam/-a glede na svoje učne okoliščine, tehnične možnosti in glede na poznavanje svojih učencev in učenk.

Pri učenju na daljavo je še bolj kot sicer pomemben didaktično-metodičen proces, ki naj temelji na sprotnem preverjanju znanja učencev in učenk z elementi formativnega spremljanja, kot so: preverjanje predznanja, sprotna povratna informacija učitelja/-ice, oblikovanje kriterijev uspešnosti z učenci in učenkami, vrstniško učenje ter samovrednotenje učnih dosežkov. Takšen pristop prispeva k bolj celostni vključenosti učencev in učenk v vzgojno-izobraževalni proces ter k vzgoji za prevzemanje odgovornosti za njihovo lastno učenje, učne rezultate in znanje.

Strokovni prispevek prinaša konkreten metodično-didaktični pristop, kako uporabiti sodobno tehnologijo za spodbujanje učenja pri književnosti, da bo njena raba smiselna in da bo učinkovito razvijala recepcijsko zmožnost učencev. V ospredju članka je poglobitev obravnave književnega besedila z ogledom lutkovne uprizoritve *Romeo in Julija* po dramski predlogi Williama Shakespearja v 9. razredu. Obravnava se navezuje na operativne cilje pri pouku dramatike v osnovni šoli, uporabijo pa jo lahko tudi učitelji v srednji šoli, saj jo lahko prilagodijo svojim poučevalnim okoliščinam. Ugotovljamo, da lahko učenci tudi na daljavo poglobljajo svoje znanje književnosti (ob predpostavki, da imajo ustrezne tehnične zmožnosti), če so ustrezno vodeni. Pri tem je bistveno, da učitelj pred obravnavo preveri predznanje učencev, jim sproti daje ustrezne povratne informacije kot odziv na njihove dokaze o učenju, jih na podlagi kriterijev uspešnosti usmerja k samovrednotenju že pridobljenega znanja in izgrajevanju novega ter ustvarja učne priložnosti za vrstniško učenje. Na ta način učence tudi vzgaja za prevzemanje soodgovornosti za lastno učenje in kakovost znanja.

Viri in literatura

- Čuk, A., Hedžet Krkač, M. (2013). *Smernice za uporabo IKT pri predmetu slovenščina*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/smernice-ikt-slo/files/assets/common/downloads/publication.pdf> (13. 5. 2020).
- Kerndl, M. (2013). *Diferenciacija in individualizacija pri pouku književnosti v tretjem triletju osnovne šole: doktorska disertacija*. Maribor: Univerza v Mariboru. Filozofska fakulteta. Dostopno na: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=56997> (7. 5. 2020).
- Krakar Vogel, B. (2013). Razvoj slovenistične didaktike književnosti. V: *Slavistična revija* 61/1. 157–167.
- Pezdirc Bartol, M. (2008). *Specifičnost branja dramskih besedil. Književnost v izobraževanju – cilji, vsebine, metode. Obdobja 25 – Metode in zvrsti*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 149–157.–
- Pezdirc Bartol, M. (2010). *Najdeni pomeni: empirične raziskave recepcije literarne dela*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije (Slavistična knjižnica, 15).
- Pezdirc Bartol, M. (2011). Branje dramskega besedila: primer empirične raziskave. V: *Primerjalna književnost* 34/2. 125–135.
- Podbevšek, K. (2012). Odrska govorna estetika v slovenskem dramskem gledališču: dva primera. Mateja Pezdirc Bartol (ur.): *Obdobja 31. Slovenska dramatika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 249–256.
- Rožman Krivec, L. (2018). *Vodenje za učenje in didaktične značilnosti pouka v osnovni šoli: doktorska disertacija*. Maribor: Univerza v Mariboru. Filozofska fakulteta. Dostopno na: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=131043> (8. 5. 2020).
- Spletna učilnica za slovenščino v osnovni šoli*. Dostopno na: <https://skupnost.sio.si/enrol/index.php?id=88> (22. 5. 2020).
- Učni načrt Slovenščina*. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-načiti/obvezni/UN_slovenscina.pdf (20. 5. 2020).